

Ljubljana, februar 2024

Recenzija: Prevalenčna študija ugotavljanja vsebnosti svinca v krvi otrok Mežiške doline 2023

Enota NIJZ: Območna enota Ravne na Koroškem, vodja projekta: Neda Hudopisk

NIJZ OE Ravne je v obdobju 2007 do 2022 izvajala naloge v okviru Programa ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja v Zgornji Mežiški dolini. Po izteku zastavljenega programa so ugotavljali, da je bil zastavljen cilj (<5 % otrok z 100 ali več $\mu\text{g Pb/l}$ krvi) dosežen, kljub temu pa so bile povprečne vrednosti svinca v krvi še vedno višje, kot v drugih delih Slovenije. Ker za svinec v krvi otrok ni varne koncentracije in je škodljiv tudi v zelo nizkih koncentracijah so predlagali, da z ukrepi in meritvami vsebnosti svinca v krvi otrok nadaljujejo.

Osnovni namen projekta je bil preveriti vsebnosti svinca v krvi otrok iz Zgornje Mežiške doline, identificirati posameznike z najvišjimi vsebnostmi ter opredeliti dejavnike, ki vplivajo na povečan vnos svinca v telo. Na podlagi rezultatov pa prebivalce opolnomočiti za znižanje izpostavljenosti svincu iz okolja. Cilji so bili ugotoviti obremenjenost testiranih otrok s svincem, primerjati rezultate s tistimi iz predhodnih študij (2008, 2013, 2018) in rezultate za zgornji del doline z rezultati za spodnji del. Uporabili so že utečeno metodologijo in povabili na odvzem vzorcev krvi otroke različnih starosti iz Zgornje Mežiške doline in 3 leta stare otroke iz Spodnje Mežiške doline, skupno 664 kandidatov. Merili so vsebnost svinca v polni krvi. Skupno je bilo v analize zajetih 278 (41,9%) rezultatov. Vrednost mediane je bila 27,5 $\mu\text{g/l}$, rezultati so pokazali povišane vrednosti svinca v krvi ($\geq 100 \mu\text{g/l}=95^{\circ}/_{\infty}$) pri 13 otrocih (4,7% kandidatov). Primerjava z rezultati študij v letih 2008, 2013 in 2018 pokaže, da je bila mediana nižja, kot ob prejšnjih študijah. V skupini triletnikov so bile izmerjene vrednosti v Zgornji Mežiški dolini precej višje, kot v spodnji Mežiški dolini. Primerjava s preteklimi leti je pokazala manjši porast vrednosti.

V mesecu avgustu je prišlo do obsežnih poplav reke Meže, ki je raznesla onesnažen material vzdolž celotne Mežiške doline. NIJZ je takoj pričel z informativnimi aktivnostmi za varovanje zdravja prebivalcev, v novembru pa izvedel testiranje triletnikov na vsebnost svinca. Izmerili so sorazmerno nizke koncentracije svinca v krvi, najvišje so bile v Zgornji Mežiški dolini. Rezultati niso kazali na povečano izpostavljenost otrok svincu zaradi onesnaženih naplavin. Odziv na testiranje pa je bil še bistveno slabši, kot pri poletni prevalenčni študiji.

Ugotavljajo, da so vsebnosti svinca v krvi otrok bistveno nižje, kot so bile pred 15 leti. Ukrepi za zmanjšanje izpostavljenosti svincu delujejo. Interes za testiranje vrednosti svinca v krvi otrok se niža in bo zahteval nove napore, če želijo večji odziv. Informativno promocijske aktivnosti bo potrebno krepiti in prilagajati mlajšim generacijam. Širitev problematike, zaradi poplav reke Meže, pa zahteva razširitev ukrepanja v prilagojeni obliki vzdolž celotnega toka reke Meže. Skupaj z MOPE in ostalimi deležniki že pripravljajo podlage za njihovo izvedbo.

Poročilo kaže, da so do sedaj izvedeni ukrepi pokazali rezultate, ki dosegajo namen. V tem kontekstu jih je smiselno nadaljevati in v določeni meri prenesti na druga območja, ki so onesnažena zaradi poplav. Svinec ostaja pomemben javnozdravstveni problem, predvsem za občutljivo skupino mlajših otrok. Zato ocenjujem, da je z monitoring obremenjenosti smiselno nadaljevati in prizadetim otrokom zagotoviti celovito strokovno obravnavo. Sočasna naloga pa je, v čem večji meri omejiti možne vplive onesnaženih naplavin na zdravje. Izpeljan projekt je velikega pomena predvsem zaradi zagotovitve kontinuitete pri reševanju pomembnega javnozdravstvenega problema.